

Валентина ФОСТОЛОВИЧкандидат сільськогосподарських наук,
доцент кафедри аудиту та державного контролю,
Вінницький національний аграрний університет**Аліна АНДРУЩАК**студент,
Вінницький національний аграрний університет

КОМП'ЮТЕРНИЙ АУДИТ ЯК НЕЗАЛЕЖНА ФОРМА КОНТРОЛЮ НАДІЙНОСТІ ЗАХИСТУ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ ПІДПРИЄМСТВА

Розглянуто особливості проведення комп'ютерного аудиту безпеки інформаційних систем підприємства, охарактеризовано основні напрямки комп'ютерного аудиту інформаційної системи.

Ключові слова: контроль, автоматизована інформаційна система, комп'ютерний аудит, безпека.

В умовах ринкової економіки для керівництва підприємства та його контрагентів із прямих та непрямих фінансовим інтересом надзвичайно важливе значення має якісна, повна та достовірна інформація про результати його діяльності. Одним із методів отримання такої інформації є проведення незалежних документальних перевірок – аудиту. За результатами аудиторської перевірки формується обґрунтована, неупереджена, документально підтверджена думка кваліфікованого фахівця, яка на заключному етапі перевірки узагальнюється в аудиторському висновку. Такий контроль вірогідності інформації, відображеної в бухгалтерській і податковій звітності, є необхідним для зацікавлених користувачів з метою ухвалення ефективних управлінських рішень. Розвиток автоматизованих інформаційних систем сприяє проведенню аудиторського контролю за допомогою комп'ютерної техніки.

Із впровадженням автоматизованих інформаційних технологій у діяльність аудиторів відбувається проникнення понять та термінів, притаманних інформації. Поширення автоматизованих інформаційних технологій на облікові процеси та зміна об'єкту перевірки визначили появу «комп'ютерного аудиту». Сутністю цього терміну є проведення аудиту за умови застосування досліджуваним підприємством комп'ютерів будь-якого розміру та типу для обробки фінансової інформації, суттєвої для аудиторської перевірки, незалежно від того, використовується цей комп'ютер самим підприємством чи третьою особою.

Високопрофесійні фахівці під час проведення такого контролю часто консультують керівників підприємств щодо оцінки ефективності й надійності впровадження та використання різних інформаційних технологій організаціями всіх типів і розмірів.

На сьогодні комп'ютерні технології використовуються на всіх стадіях аудиторського процесу. При цьому мета і завдання аудиторської перевірки залишаються незмінними.

Теоретичні та прикладні аспекти даної проблематики постійно знаходяться в центрі уваги науковців. Дослідженням питання сутності, значення та особливостей проведення комп'ютерного аудиту займається велика кількість науковців та практиків. Цими питаннями займалися такі вчені, як: С. Івахненко,

В. Комісарова, Б. Кудрицький, А. Огнева, В. Подольський, Н. Щербакова, та інші.

Проте, сутність комп'ютерного аудиту, проблеми об'єктивної оцінки та аналізу поточного рівня безпеки автоматизованих інформаційних систем вивчені не в повній мірі і потребують подальшого науково-прикладного дослідження.

Метою роботи є встановлення необхідності проведення комп'ютерного аудиту підприємствами різних організаційно-правових форм та видів як засобу визначення та аналізу рівня безпеки комп'ютерних інформаційних систем та засобу захисту інформації.

В умовах сьогодення ведення бухгалтерського обліку на підприємствах переорієнтовано в основному на застосування автоматизованих систем бухгалтерського обліку. Застосування підприємствами комп'ютерних інформаційних мереж та різних видів обчислювальної техніки у процесі збору й узагальнення інформації вимагає зміни підходу до системи контролю за результатами їх діяльності.

Застосування підприємствами інформаційних технологій у бізнесі змінили середовище, в якому проводиться перевірка. Переважно підприємства передбачають у обліковій політиці ведення бухгалтерського обліку за комп'ютерною формою. За таких умов методичні прийоми аудиторських перевірок зазнають змін. Комп'ютерні інформаційні технології стають інструментом аудитора і одночасно об'єктом його дослідження [1, с. 246; 6, с. 66].

Під час збору інформації, її обробки, узагальнення та формування незалежної аудиторської думки важливе значення має оперативність роботи. Вирішити дане питання можливо шляхом удосконалення методики роботи або значної її зміни із застосуванням спеціальних методів і комп'ютерних програм при проведенні аудиту на підприємствах, які застосовують автоматизовані фінансово-облікові системи.

Комп'ютерний аудит – це застосування інформаційних технологій як методу і інструменту аудитора в процесі перевірки та проведення ревізії інформації, сформованої в середовищі комп'ютерної інформаційної системи клієнта, на базі оцінки ризиків притаманних такому середовищу [2, с. 166; 9, с. 198].

Використання підприємствами автоматизованих облікових систем викликає необхідність контролю за

ефективністю їх функціонування в умовах конкретного підприємства. При цьому необхідно застосовувати новий вид перевірок – контроль безпеки функціонування інформаційної системи. Для перевірки безпечності інформаційної системи використовують комп'ютерний аудит, тобто безпосередньо здійснюється оцінка поточного стану комп'ютерної системи на відповідність запропонованим вимогам або певному стандарту. Тобто

при здійсненні цього виду аудиту ми можемо поглянути на інформаційну систему комплексно, виявити в ній певні недоліки та сформулювати певні рекомендації для їх усунення.

Виділяють різні напрями комп'ютерного аудиту інформаційної системи [3, с. 26]. Основні напрями комп'ютерного аудиту інформаційної системи представлено на рисунку 1.

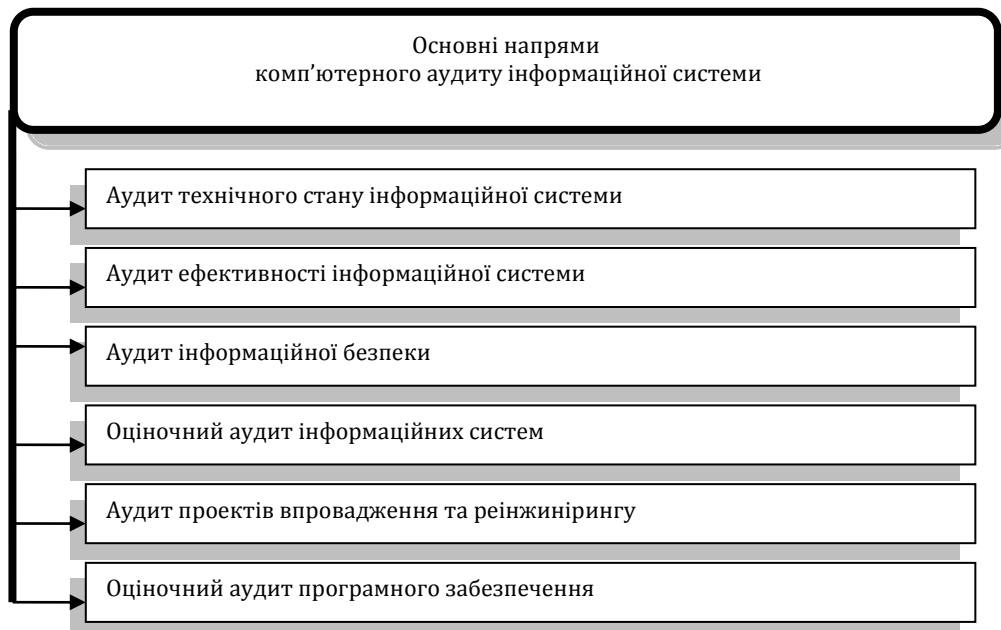

Рис. 1. Основні напрями комп'ютерного аудиту інформаційної системи

Аудит технічного стану інформаційної системи як напрям комп'ютерного аудиту інформаційної системи спрямований на зменшення втрат, які відбулися внаслідок певних системних збоїв;

З метою проведення оцінки сукупної вартості володіння інформаційною системою, оцінки повернення коштів, вкладених у цю інформаційну систему та розробки оптимальної схеми вкладень, а також порівняння показників досліджуваної інформаційної системи з лідером у цій галузі проводиться аудит ефективності інформаційної системи

Для побудови ефективної корпоративної системи захисту інформації, адекватної завданням і меті бізнесу проводиться аудит інформаційної безпеки.

У випадку, якщо різного роду державні органи, а також партнери компанії чи підприємства можуть зажадати сертифікації інформаційної системи підприємства з метою відповідності послуг необхідному рівню якості проводиться оціночний аудит інформаційної системи. Такий напрям комп'ютерного аудиту інформаційної системи сприяє виявленню відхилень інформаційної системи від наявних стандартів і забезпечує формуванню певних висновків та рекомендацій щодо усунення певних відхилень.

Аудит проектів впровадження та реінжинірингу дає змогу оцінити ризики впровадження реінжинірингу інформаційної системи, строки та плановані ресурси на розробку та впровадження рішень, правильність вибору методів технології, а також виявляє помилки та дає рекомендації щодо підвищення ефективності проекту;

Оціночний аудит програмного забезпечення визначає економічну ефективність від впровадження і експлуатації певного виду програм або комплексу програмних ресурсів.

Надійність зберігання інформації, її захист є актуальним питанням та постійно знаходиться в полі

зору. Робота із контролю за надійністю зберігання інформації підприємства може передбачати наступні дії:

- стандартизація, сертифікація і аудиторський контроль інформаційно-телекомунікаційних систем на предмет їх безпеки;
- вивчення і запобігання інформаційно-технологічних катастроф;
- захист інформаційних систем від протиправних посягань та досягання незаконної мети;
- кадрове забезпечення інформаційної системи та ін.

Проблема захисту інформації виникла давно, ще в умовах централізованої обробки інформації із застосуванням великих ЕОМ, але свого критичного стану досягла разом з розвитком комп'ютерних інформаційних систем [4, с. 135].

Захист інформації можна забезпечити за допомогою розробки чіткого планування роботи системи внутрішнього захисту та контролю, що передбачатиме персональну відповідальність кожного працівника, починаючи з технічного персоналу і закінчуючи керівництвом підприємства.

У плані мають визначатися також заходи щодо відновлення інформаційних ресурсів після їх ураження. А перевірку дотримання цього чітко розробленого плану повинна здійснювати аудиторська фірма чи організація, яка має відповідну ліцензію для проведення такої діяльності за допомогою комп'ютерного аудиту безпеки.

Аудит безпеки – це процес збору і аналізу інформації про автоматизовані системи, необхідної для подальшого проведення якісної або кількісної оцінки рівня захисту від атак зловмисників [5, с. 8; 8, с. 367].

На нашу думку для забезпечення захисту інформації підприємствам доцільно здійснювати контроль захисту інформаційної системи. Одним із різновидів такого контролю може бути незалежний аудит. Аудит безпеки

інформаційної системи дає змогу керівництву підприємства бути впевненим у тому, що їхня внутрішньогосподарська інформація буде надійно захищена від несанкціонованого використання її конкурентами та іншими зовнішніми користувачами.

Виділяють наступні види аудиту інформаційної безпеки [7, с. 230; 10, с. 1109]: експертний аудит безпеки, в процесі якого виявляються недоліки в системі засобів захисту інформації на основі наявного досвіду експертів, що беруть участь у процедурі обстеження; інструментальний аналіз захищеності автоматизованої системи, спрямований на виявлення і усунення проблем програмно-апаратного забезпечення програми; оцінка відповідності рекомендаціям Міжнародного стандарту ISO 17799, а також керівних документів; комплексний аудит, що включає всі вищеперелічені форми проведення перевірки.

При цьому, об'єктом аудиту може виступати як автоматизована система підприємства чи компанії в цілому, так і її окремі складові, в яких проводиться обробка інформації.

Отже, комп'ютерний аудит може виступати засобом оцінки інформаційної системи та захисту інформації на підприємстві. Його проведення відіграє важливе значення у системі контролю інформації сформованої в середовищі комп'ютерної інформаційної системи клієнта та гарантуванні її безпеки. Здебільшого, проведення комп'ютерного аудиту інформаційних систем використовується, якщо автоматизована система призначена для обробки конфіденційної чи секретної інформації підприємства. За умов використання підприємством автоматизованої системи збору і обробки інформації потрібно використовувати найкращі засоби захисту інформації, які може запропонувати аудиторська фірма після проведення аудиту.

Список літератури

1. Акентьева, О. Б. *Щодо взаємовідносин внутрішнього і зовнішнього аудиту [Текст] / О. Б. Акентьева, І. В. Цупова // Фінанси, облік і аудит – 2008. – №6. – С. 245-247.*
2. Додонов, О. Г. *Інформаційне суспільство: технології та безпека [Текст] / О. Г. Додонов, М. Г. Горбачик, М. Г. Кузнєцова // Бухгалтерський облік і аудит. – 2008. – №4. – С. 166-170.*
3. Івахненко, С. В. *Поняття комп'ютерного контролю та аудиту [Текст] / С. В. Івахненко // Бухгалтерський облік і аудит. – 2009. – № 5. – С. 24-36.*
4. Кудрицький, Б. В. *Деякі аспекти про комп'ютерний аудит [Текст] / Б. В. Кудрицький // Фінанси, облік і аудит. – 2009. – №14. – С. 331-338.*
5. Мартиненко, С. В. *Аудит інформаційної безпеки [Текст] / С. В. Мартиненко, Г. О. Кравцов // Фінанси, облік і аудит. – 2009. – №9. – С. 6-9.*
6. Назаренко, О. О. *Автоматизація аудиту в Україні: підходи і програмне забезпечення [Текст] / О. О. Назаренко, Ю. В. Михайленко // Економіка і держава. – 2008. – №9. – С. 65-68.*
7. Огнева, А. М. *Аудит інформаційних систем і технологій [Текст] / А. М. Огнева // Вісник Хмельницького національного університету. – 2009. – № 6. – С. 229-232.*
8. Усач, Б. *Деякі аспекти проведення аудиту в комп'ютерному середовищі [Текст] / Б. Усач, М. Маркевич // Економічний аналіз: збірник наукових праць. – Тернопіль : Видавництво ТНЕУ «Економічна думка», 2010. – Випуск 6. – С. 366-369.*
9. Фостолович, В. А. *Економічна суть та необхідність аудиту [Текст] / В. А. Фостолович, С. Ю. Дьяконова // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). – 2009. – №7. – С. 198-204.*
10. Фостолович, В. А. *Процес автоматизації аудиту та ризик пов'язаний з ним [Текст] / В. А. Фостолович, А. Чвалюк // Економіка: проблеми теорії та практики: збірник наукових праць. – Т. 4. – 2010. – С. 1107-1114.*

РЕЗЮМЕ

Фостолович Валентина, Андрущак Алина

Компьютерный аудит – независимая форма контроля надежности защиты информационной системы предприятия

Рассмотрены особенности проведения компьютерного аудита безопасности информационных систем предприятия, охарактеризованы основные направления компьютерного аудита информационной системы.

RESUME

Fostolovich Valentyna, Andruschak Alina

A computer audit is an independent form of control of reliability of defence of the informative system of enterprise

The features of leadthrough of computer audit of safety of the informative systems of enterprise are considered, basic directions of computer audit of the informative system are described.

Стаття надійшла до редакції 15.10.2010 р.